

PŘEHLED GRAMATIKY

LEKCE 1

VZTAŽNÉ VĚTY

Vztažné věty jsou věty vedlejší, zpravidla jsou uvozovány vztažnými zájmeny **der, die, das**. Tato zájmena se skloňují jako člen určitý, kromě 2. pádu čísla jednotného rodu mužského a středního (*dessen*), 2. pádu čísla jednotného rodu ženského (*deren*), 2. pádu čísla množného (*deren*) a 3. pádu čísla množného (*denen*).

<i>jednotné číslo:</i>	<i>mužský rod</i>	<i>ženský rod</i>	<i>střední rod</i>
1. pád	der	die	das
2. pád	dessen	deren	dessen
3. pád	dem	der	dem
4. pád	den	die	das

množné číslo: *pro všechny rody stejné*

1. pád	die
2. pád	deren
3. pád	denen
4. pád	die

Vztažná věta stojí obvykle za podstatným jménem nebo zájmenem, které rozvíjí. Časované sloveso stojí na konci vedlejší věty.

Die Kollegin, die mir geholfen hat , arbeitet hier nicht mehr.	Kolegyně, která mi pomohla, už zde nepracuje.
Die Leute, die dort stehen, sehen unglücklich aus.	Lidé, kteří tam stojí, vypadají nešťastně.
Der Lehrer, den du siehst, unterrichtet Deutsch.	Učitel, kterého vidíš, učí němčinu.

VZTAŽNÉ VĚTY S PŘEDLOŽKAMI

Vztažné věty mohou být uvozeny spojením předložky a příslušného vztažného zájmena.

Das Hotel, in dem wir damals wohnten, steht nicht mehr.	Hotel, ve kterém jsme tehdy bydleli, už nestojí.
Die Frau, mit der du sprichst, arbeitet bei uns.	Žena, se kterou mluvíš, pracuje u nás.

Pamatuj si:

Wer ist der Junge, mit dessen Vater der Lehrer spricht?	Kdo je ten chlapec, s jehož otcem mluví ten učitel?
--	---

Vztažné zájmeno **dessen** se vztahuje k podstatnému jménu předchozí věty (**Junge**), proto na jeho tvar nemá vliv předložka **mit** ani rod a pád následujícího podstatného jména **Vater**.

FUTUR I – 1. budoucí čas

1. budoucí čas se tvoří spojením slovesa **werden** v přítomném čase a **infinitivu plnovýznamového slovesa**, který stojí na konci věty. Do češtiny ho překládáme budoucím časem nedokonavých sloves (budeš psát) nebo přítomným časem dokonavých sloves (napíšeš). Místo 1. budoucího času se však v němčině velmi často používá **čas přítomný**, zejména ve spojení s **časovým údajem** (in, Zukunft, morgen). 1. budoucí čas se často používá ve

slibech a ustálených obratech. Lze jím vyjádřit i subjektivní domněnku, v takovém případě je mnohdy doprovázen modálními částicemi nebo příslovci (wohl, schon, sicher...) a vyjadřuje předpokládanou přítomnost.

ich werde	wir werden		
du wirst	ihr werdet	+	infinitiv plnovýznamového slovesa
er/sie/es wird	sie/Sie werden		

Wann **wird** er den Brief **schreiben**?

Kdy bude psát ten dopis?/Kdy napíše ten dopis?

Den Brief schreibt er **morgen**.

Ten dopis napíše zítra.

Ich **werde** dir **helfen**.

Pomůžu ti. (slib)

Sie **wird** se schon **wissen**.

Však ona to ví. (domněnka)

LEKCE 2

PŘEDLOŽKY S 2. PÁDEM: **statt, trotz, während, wegen**

statt/anstatt – místo, namísto

Statt eines Vermögens hinterließ er nur Schulden.

Místo majetku zanechal jen dluhy.

trotz – navzdory, nehledě na, přes

trotz des schlechten Wetters

navzdory špatnému počasí

während – během

während der Vorstellung

během představení

während des Urlaubs

během dovolené

wegen – pro, kvůli

steht před podstatným jménem i za ním:

wegen des schlechten Wetters/**des** schlechten Wetters **wegen**

pro špatné počasí/kvůli špatnému počasí

Spojení se **3.** pádem je možné pouze hovorově, ale běžně se používá ve spojení s osobními zájmeny – **wegen mir**.

Častější jsou tvary – **meinetwegen** (kvůli mně), **deinetwegen** (kvůli tobě), **ihretwegen** (kvůli Vám).

VERGLEICHSÄTZE MIT: **so ... wie, als, je ... desto/je ... umso**

Jedná se o **vedlejší** věty srovnávací.

so ... wie – tak ... jak

Tuto spojku používáme, pokud se jedná o **rovnost** dvou srovnávaných dějů.

Er ist nicht **so** alt, **wie** ich gedacht habe.

Není tak starý, jak jsem si myslela.

Er ist nicht **so** guter Sänger, **wie** ich vermutet habe.

Není tak dobrý zpěvák, jak jsem se domnívala.

als – než

Jde-li o vyjádření **nerovnosti** dvou srovnávaných dějů.

Er ist jünger, **als** ich erwartet habe.

Je mladší, než jsem čekala.

Předčasnost v minulosti v souvětích se spojkami **wie, als** lze vyjádřit préteritem ve větě hlavní a plusquamperfektem ve větě vedlejší (Er war jünger, **als** ich erwartet hatte.).

je ... desto/je ... umso (čím ... tím)

Je länger ich sie kannte, **desto** mehr mochte ich sie.

Čím déle jsem ji znal, tím jsem ji měl raději.

Je mehr sie getrunken haben, **desto** lustiger waren sie.

Čím víc pili, tím byli veselejší.

Je wertvollere Gemälde man ausstellt, **desto** höher ist der Eintritt.

Čím cennější obrazy se vystavují, tím vyšší je vstupné.

Věta uvozená spojkou **je** se řadí k větám **vedlejší**, tj. sloveso v určitém tvaru stojí na konci věty. Věta s **desto** je větou **hlavní**, která zpravidla následuje za větou s **je**. Určité sloveso obsazuje v tomto případě druhou pozici ve větě, tj. následuje za **desto** a druhým stupněm příslovce, resp. přídavného jména.

ZÁPORNÁ SLOVA: keinesfalls, nie/niemals, nirgends

Jde o slova, která negují větu, proto už ve větě nesmí být další zápor.

keinesfalls – v žádném případě

Ich komme **keinesfalls**.

V žádném případě nepřijdu.

nie/niemals – nikdy

Ich habe mit ihm **nie/niemals** gesprochen.

Nikdy jsem s ním nemluvila.

nirgends – nikde

Ich habe sie **nirgends** gesehen.

Nikde jsem ji neviděla.

LEKCE 3

PLUSQUAMPERFEKTUM

Plusquamperfektum je **předminulý** čas. Vyjadřuje děj, který proběhl před jiným dějem minulým. Tvoří se podobně jako perfektum, jen pomocné sloveso se časuje v préteritu. Použití pomocného slovesa se řídí stejnými pravidly jako při tvoření perfekta.

ich hatte + přičestí minulé významového slovesa

ich war + přičestí minulé významového slovesa

Der Fahrer **war** in die falsche Richtung **gefahren**, deshalb kam es zum Unfall.

Řidič jel špatným směrem, proto došlo k nehodě.

Die Kirche **hatte** man unter Karl IV. **ausgebaut**.

Kostel byl postaven za Karla IV.

ČASOVÉ VĚTY s nachdem – poté co

Jedná se o vedlejší věty, sloveso v určitém tvaru tedy stojí vždy na konci věty. Spojka **nachdem** vyjadřuje děj předčasný. Děj věty vedlejší předchází tedy ději věty hlavní. Časy použité v hlavní a vedlejší větě vyjadřují, že děje neprobíhají současně. Jde o pravidlo tzv. **časové souslednosti**.

hlavní věta
přítomný čas, budoucí čas
préteritum

vedlejší věta
perfektum
plusquamperfektum

Nachdem er es **erfahren hatte**, **dachte** er lange darüber nach. Poté co se to dozvěděl, dlouho o tom přemýšlel.

PÁROVÉ SPOJKY

nicht nur – sondern auch	<i>nejen – ale i</i>
entweder – oder	<i>buď – nebo</i>
einerseits – ander(er)seits	<i>na jedné straně – na druhé straně</i>
weder – noch	<i>ani – ani</i>
sowohl – als (auch)	<i>jak – tak (i)</i>
zwar – aber	<i>sice – ale</i>

Wir laden **nicht nur** Lukas, **sondern auch** seine Frau ein.

Ruf mich **entweder** morgen **oder** übermorgen an.

Einerseits verdient er gut, **andererseits** hat er keine Zeit, das Leben zu genießen.

Wir haben **weder** Zeit, **noch** Lust im Garten zu arbeiten.

Sie bestellte **sowohl** eine Vorspeise **als auch** ein Dessert.

Sie möchte **zwar** gesund bleiben, **aber** sie macht nichts dafür.

Pozveme nejen Lukáše, ale i jeho ženu.

Zavolej mi buď zítra, nebo pozítří.

Na jedné straně dobře vydělává, na druhé straně nemá čas užívat si života.

Nemáme ani chuť, ani čas pracovat na zahradě.

Objednala si jak předkrm, tak i zákusek.

Sice by chtěla zůstat zdravá, ale nic pro to nedělá.

Po spojkách **sondern**, **aber**, **oder** je přímý pořádek slov, po ostatních následuje nepřímý pořádek slov. Po spojce **entweder** je možný přímý i nepřímý pořádek slov. Spojka **weder – noch** je sama o sobě záporná, takže ve větě už žádný zápor nemůže být. Párová spojka **sowohl – als auch** zřídka spojuje věty, většinou jen větné členy.

LEKCE 4

KONDITIONAL I

Jedná se o opisný tvar **würde + infinitiv**. Vyjadřuje český přítomný kondicionál (podmiňovací způsob) u všech významových sloves. Používá se především u slabých, silných a smíšených sloves.

Niemand **würde** es **glauben**.

Nikdo by tomu nevěřil.

Wir **würden** dir **helfen**.

Pomohli bychom ti.

Ich **würde** dich **kennen**.

Znal bych tě.

KONJUNKTIV PRÉTERITA

Tomuto konjunktivu odpovídá v češtině přítomný kondicionál (podmiňovací způsob): **ich ginge – šel bych**.

slabá slovesa

kaufen

ich kaufte

wir kauften

du kauftest

ihr kauftet

er/sie/es kaufte

sie/Sie kauften

U slabých sloves má konjunktiv préterita stejný tvar jako oznamovací způsob préterita: **ich fragte** – *zeptal jsem se/zeptal bych se*. Proto se častěji používá opisného tvaru **würde + infinitiv**.

silná slovesa

bleiben	ich bliebe	wir blieben
	du bliebest	ihr bliebet
	er/sie/es bliebe	sie/Sie blieben

U silných sloves se konjunktiv préterita tvoří z oznamovacího způsobu **préterita** koncovkami **-e, -(e)st, -e, -en, -(e)t, -en**. Kmenová samohláska schopná přehlásky se zpravidla přehlasuje: finden – ich fand – ich **fände**. Zřídka se tvoří konjunktiv préterita pomocí jiné kmenové samohlásky: sterben – er starb – ich **stürbe**. U některých silných sloves existují dva tvary konjunktivu préterita: stehen – ich stand – ich **stände/ich stünde**.

způsobová slovesa

dürfen	ich dürfte	wir dürften
	du dürftest	ihr dürftet
	er/sie/es dürfte	sie/Sie dürften

U **způsobových** sloves a slovesa **wissen** se konjunktiv préterita tvoří z oznamovacího způsobu préterita přehlasováním kmenové samohlásky: ich durfte – ich dürfte, ich konnte – ich könnte, ich mochte – ich möchte, ich musste – ich müsste, ich wusste – ich wüsste. Výjimkou jsou slovesa **sollen** a **wollen**, u kterých jsou tvary konjunktivu préterita a oznamovacího způsobu préterita shodné: ich sollte – *měl jsem/měl bych*, ich wollte – *chtěl jsem/chtěl bych*.

pomocná slovesa

U sloves **haben** a **werden** se konjunktiv préterita tvoří jako u sloves způsobových z oznamovacího způsobu préterita přehlasováním kmenové samohlásky:

haben	ich hätte	wir hätten
	du hättest	ihr hättet
	er/sie/es hätte	sie/Sie hätten
werden	ich würde	wir würden
	du würdest	ihr würdet
	er/sie/es würde	sie/Sie würden

Pomocné sloveso **sein** přehlasuje kmen préterita a přibírá koncovky **-e, -(e)st, -e, -en, (e)t, -en**.

sein	ich wäre	wir wären
	du wärest	ihr wäret
	er/sie/es wäre	sie/Sie wären

smíšená slovesa

U sloves **denken** a **bringen** se konjunktiv préterita tvoří obdobně jako u sloves způsobových, tj. přehlasováním příslušných tvarů oznamovacího způsobu préterita: **denken** – ich dachte – ich **dächte**, **bringen** – ich brachte – ich **brächte**. U sloves **brennen**, **kennen**, **nennen**, **rennen**, **senden** a **wenden** se v konjunktivu préterita objevuje **kmenové -e-**: kennen – er kannte – **er kennte**. Tyto tvary se však používají zřídka.

POTENTIALE KONDITIONALSÄTZE

V podmínkových větách, které vyjadřují nereálnou podmínku v přítomnosti (tj. děj, který by se mohl nyní či v budoucnosti uskutečnit, ale mluvčí předpokládá, že se spíše neuskuteční), se používá v němčině **konjunktiv préterita** (resp. **würde + infinitiv**). V podmínkových větách, které vyjadřují nereálnou podmínku v minulosti (tj. děj, který by se byl v minulosti mohl stát, ale nerealizoval se), se používá **konjunktiv plusquamperfekta**. Spojku **wenn** překládáme v tomto typu souvětí českým *kdyby*. Začíná-li souvětí spojkou **wenn**, můžeme tuto spojku vynechat. Ve vedlejší i hlavní větě je pak nepřímý pořádek slov.

Wenn ich noch einmal fünfundzwanzig wäre/**Wäre** ich noch einmal fünfundzwanzig, würde ich viel reisen.
Kdyby mi bylo ještě jednou dvacet pět let, hodně bych cestoval.

Wenn es nicht gefroren hätte/**Hätte** es nicht gefroren, wären nicht so viele Verkehrsunfälle passiert.
Kdyby bývalo nebylo mrzlo, nebývalo by se stalo tolik nehod.

LEKTION 5

TRPNÝ ROD S MODÁLNÍMI SLOVESY V PŘÍTOMNÉM ČASE A V PRÉTERITU

V trpném rodě s modálními slovesy se používá infinitiv trpný. Skládá se z **infinitivu slovesa werden** a **infinitivu trpného**. Tento infinitiv stojí po způsobových slovesech v přítomném čase a v préteritu na posledním místě ve větě.

Přítomný čas

přítomný čas způsobového slovesa + infinitiv trpný

Der Text **soll** ins Deutsche **übersetzt werden**.

Text se má přeložit/má být přeložený do němčiny.

Ich **muss geprüft werden**.

Musím být zkoušený.

Préteritum

préteritum způsobového slovesa + infinitiv trpný

Der Text **sollte** ins Deutsche **übersetzt werden**.

Text se měl přeložit/měl být přeložený do němčiny.

Ich **musste geprüft werden**.

Musel jsem být zkoušený.

STAVOVÝ TRPNÝ ROD

Stavové pasivum vyjadřuje stav jako **výsledek děje** nebo jako určitou **neměnnou skutečnost**. Jde o spojení pomocného slovesa **sein** v určitém čase s příčestím minulým plnovýznamového slovesa.

sein + příčestí minulé plnovýznamového slovesa

Jetzt **sind** die Geschäfte **geschlossen**.

Nyní jsou obchody zavřeny.

Die Kartoffeln sind geschält.

Brambory jsou oloupaný.

Stavové pasivum předpokládá většinou existenci průběhového trpného rodu, ale ne všechna slovesa, která mohou tvořit průběhový trpný rod, tvoří také stavové pasivum, např. *slovesa intransitivní* (helfen). Stavové pasivum dále netvoří slovesa, u nichž není možný průběhový trpný rod, např. *slovesa zvrtná* (sich beeilen). Zpravidla není uváděn činitel (Nelze: Die Tür ist von ihm geöffnet.).

Stavové pasivum je nutno rozlišovat od konstrukcí, které tvoří rovněž sloveso *sein* a *příčestí minulé plnovýznamového slovesa*. Jedná se především o:

- konstrukci s přídavným jménem v přísudku: Das Mädchen ist begabt. (Ta dívka je nadaná.)
- perfektum činného rodu: Der Zug ist angekommen. (Ten vlak přijel.)

Tyto konstrukce nelze na rozdíl od stavového pasiva převést do přítomného času či perfekta průběhového trpného rodu. (Nelze: Das Mädchen wird begabt.)

ZPODSTATNĚLÁ PŘÍDAVNÁ JMÉNA A PŘÍČESTÍ

Některá přídavná jména a příčestí přebírají ve větách funkci podstatných jmen, mají velké počáteční písmeno a člen, mohou přibírat přívlastky. Stále se však skloňují jako přídavné jméno po příslušném členu.

der kranke Mann = der Kranke

Rod podstatných jmen vzniklých substantivizací přídavných jmen a příčestí se řídí rodem přirozeným nebo rodem podstatného jména, které bylo vlastně ze spojení vypuštěno.

skloňování po členu určitém

	jednotné číslo			množné číslo
1. p.	der Fremde	die Fremde	das Fremde	die Fremden
2. p.	des Fremden	der Fremden	des Fremden	der Fremden
3. p.	dem Fremden	der Fremden	dem Fremden	den Fremden
4. p.	den Fremden	die Fremde	das Fremde	die Fremden

skloňování po členu neurčitém

	jednotné číslo			množné číslo
1. p.	ein Fremder	eine Fremde	ein Fremdes	Fremde
2. p.	eines Fremden	einer Fremden	eines Fremden	Fremder
3. p.	einem Fremden	einer Fremden	einem Fremden	Fremden
4. p.	einen Fremden	eine Fremde	ein Fremdes	Fremde

Příklady zpodstatnělých přídavných jmen a příčestí

názvy osob (mužský a ženský rod)

der/die Angestellte – *zaměstnanec/zaměstnankyně*

der/ die Bekannte – *známý/známá*

der/die Betrunzene – *opilý/opilá*

der/die Deutsche – *Němec/Němka* (toto zpodstatnělé příd. jm. je jediný případ pojmenování příslušníka národa přídavným jménem)

der/die Fremde – *cizinec/cizinka*

der/die Kranke – *nemocný/nemocná*

der/die Reisende – *cestující*

der/die Verletzte – *zraněný/zraněná*

názvy věcí (ženský rod)

die Illustrierte – *obrázkový časopis*

abstrakta, ojediněle také označení osob nebo věcí (střední rod)

das Böse – *zlo*

das Schöne – *to pěkné*

das Neue – *to nové*

das Junge – *mládě*

das Kleine – *to malé*

stupňovaná přídavná jména (střední rod)

das Bessere – *to lepší*

názvy jazyků, které označují jazyk jako systém (střední rod)

das Deutsche (-,0) – *němčina*

das Englische (-,0) – *angličtina*

LEKCE 6

ZLOMKY

Zlomky označují určitou část z celku. Číselník je vyjádřen **základní číslovkou**, jmenovatel se tvoří připojením koncovky **-el** k **řadové číslovce**. Zlomky mohou stát samostatně, jmenovatel pak vystupuje jako zpodstatnělá číslovka rodu středního a píše se s velkým písmenem. Podstatná jména stojí po těchto číslovkách ve 2. pádě, popř. ve spojení s předložkou **von**.

1/3 – ein Drittel

jedna třetina

3/5 – drei Fünftel

tři pětiny

¼ der Studenten – ein Viertel der Studenten/von den Studenten

čtvrtina studentů

Ve spojení s podstatným jménem udávajícím míru, hmotnost nebo množství (Liter, Kilo, Tasse) se číselník i jmenovatel píše s malým písmenem.

1/8 l Milch – ein achtel Liter Milch

osmina litru mléka

Zlomek může s podstatným jménem vytvořit složené slovo.

ein Achtelliter Milch

osmina litru mléka

eine Dreiviertelstunde

tříčtvrtěhodina

Zapamatuj si: 1 ½ Std. ein(und)einhalb Stunden/anderthalb Stunden/ eine und eine halbe Stunde

2 ½ Std. zwei(und)einhalb Stunden/zwei und eine halbe Stunde

die Hälfte der Einwohner

polovina obyvatel

in einem **halben** Jahr

za půl roku (halb se skloňuje jako přídavné jméno)

Sloveso v určitém tvaru stojí po zlomcích s číselníkem větším než 1 v množném čísle.

Zwei Drittel der Touristen **haben** sich nicht für die Rundfahrt interessiert.

NÁZVY ZEMÍ

Názvy zemí jsou většinou **rodu středního**, používají se s **členem nulovým** (Polen, Italien, Österreich). Názvy zemí, které jsou **rodu ženského** (die Schweiz, die Türkei, die Slowakei, die BRD) nebo **rodu mužského** (der Sudan, der Libanon), popř. ty, které jsou ve tvaru **množného čísla** (die Niederlande, die USA), stojí **vždy** se **členem určitým**. I **oficiální víceslovné názvy států** se vždy používají se **členem určitým** (die Tschechische Republik, die Bundesrepublik Deutschland, das Königreich Schweden, die Vereinigten Staaten von Amerika).

JMÉNA OBYVATEL

s koncovkou -er

Italien – der Italiener

England – der Engländer

Belgien – der Belgier

Amerika – der Amerikaner

Prag – der Prager

K názvu země se přidá koncovka **-er** nebo **přehláska a -er**, popř. se přidává koncovka **-er** ke kmeni názvu země. Dále se může jednat o jména odvozená od názvů kontinentů nebo měst.

s koncovkou -e

Polen – der Pole/ein Pole

Deutschland – der Deutsche/ein Deutscher

Tato jména jsou odvozená od názvů zemí, skloňují se jako slabá podstatná jména (kromě der Deutsche, které se skloňuje jako přídavné jméno po příslušném členu).

ostatní

Los Angeles – der Einwohner von Los Angeles

Tato jména se tvoří spojením podstatného jména **der Einwohner** + **von** + **geografický název** (zejména u víceslovných a víceslabičných názvů měst a u mnoha cizích měst).